

ФУНКЦІОНУВАННЯ АСОЦІАТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ПАМ'ЯТІ В ПРОЦЕСІ СЕМАНТИЗАЦІЇ СЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Обґрунтовано та описано багатогранність когнітивного процесу, пов'язаного із засвоєнням людиною іноземної мови. Окреслено принципи відмінності між засвоєнням рідної та іноземної мов. В емпіричній частині дослідження розглядаються два важливі аспекти когнітивної роботи асоціативного механізму людського розуму при засвоєнні нових лексичних одиниць у загальному процесі викладання іноземної мови. Перша цільова парадигма практичної роботи являє собою пошук найбільш вдалого функціонального співвідношення між правою та лівою півкулями мозку, яка найкраще сприяє засвоєнню лексики іноземної мови. Друга парадигма дослідження є обґрунтуванням й теоретичним описом феномену синестезії з подальшим емпіричним аналізом її специфічного впливу на формування у людському розумі когнітивних зв'язків між якостями фізичних об'єктів навколишнього світу та їх вербальними відповідниками у будь-якій іноземній мові. Вдалося встановити, що функціональна рівновага між лівою та правою півкулями мозку є найбільш сприятливою передумовою для ефективного засвоєння лексичної системи іноземної мови. Водночас в дослідженні емпірично підтверджено факт впливу феномену синестезії на процес створення людиною нових номінацій для небачених нею раніше об'єктів.

Ключові слова: когнітивний процес, лексична одиниця, іноземна мова, логічне мислення, образне мислення, синестезія, голосні звуки, приголосні звуки.

Постановка наукової проблеми та її значення. Оволодіння людиною мовою знарядям для самовираження, комунікації та впорядкування мислення у процесі історіогенезу й онтогенезу є необхідною складовою формування людської свідомості та інтелекту, виникнення будь-якої із форм соціальної поведінки та духовного розвитку. Зрозуміло, що свою рідну мову індивід засвоює у процесі вивчення навколишнього світу та своєї діяльності у ньому, зростаючи фізіологічно й набуваючи поступово ознак зрілої особистості.

Дещо інакше виглядає явище засвоєння людиною іноземної мови, оскільки вона уже перебуває в дещо інших відносинах із довколишнім світом, а для повноцінної діяльності із залученням іноземної мови часто бракує як умов, так і часу. Саме тому одним із базових завдань викладача-філолога є створення штучних монологічних та діалогічних мовних ситуацій, а також ґрунтовний аналіз когнітивних процесів розумової діяльності людини з метою їх більш ефективного застосування для засвоєння лексичної, граматичної та синтаксичної систем іноземної мови, що вивчається.

У цій роботі розглядаються деякі принципи функціонування асоціативного механізму людської свідомості у процесі засвоєння лексичного матеріалу будь-якої іноземної мови. Окреслена проблематика залишається *актуальною*, оскільки без вдалого засвоєння принаймні декількох тисяч іноземних лексичних одиниць людині буде небагато корисні від вивчення граматики іноземної мови та засвоєння її синтаксичних принципів побудови речень.

Аналіз досліджень цієї проблеми. В історії розвитку багатьох наук траплялися випадки, коли певна авторитетна теорія, будучи прогресивною та перспективною на одному етапі розвитку галузі, ставала перешкодою для подальшого розвитку зазначеної науки (напр., теорія Ч. Дарвіна для біології). У сфері філології є підстави вважати такою концепцію, сформульовану Дж. Міллером та Ф. де Соссюром, в якій йдеться про відсутність зв'язку між окремим фонетичним звуком та будь-яким елементом змісту [3, 161]. Однак упродовж останніх трьох десятиліть накопичилася низка результатів експериментів та досліджень, проведених такими нейропсихологами та лінгвістами як О. Р. Лурія, А. П. Журавльов, О. І. Красникова і В. В. Красних [4; 7; 9], що дають підстави поставити під сумнів зазначене

твердження. Внаслідок цих та деяких інших робіт у лінгвістиці виникла альтернативна теорія про наявність певного нейроасоціативного зв'язку між звуками мови та когнітивно орієнтованими якостями фізичних об'єктів навколишнього світу. Така концепція йде паралельно з гіпотезами, сформульованими у звуконаслідувальній теорії походження мови та теорії мемів.

Водночас найбільш фундаментальні аргументи щодо спростування сосюрівської концепції викладено не в роботах лінгвістів нового покоління, а у визнаних корифеїв психології та філології. Так, наприклад, видатний учений першої половини ХХ століття Л. С. Виготський описує декілька явищ розвитку мовних здібностей в онтогенезі, які опосередковано спростовують поширену на той час теорію [2, 32–56]. Найочевиднішими серед явищ, описаних Л. С. Виготським, були однотипність перших назв, що дитина надає першим навколишнім предметам, та суперечливий феномен дифузії значень слів у свідомості дитини. Інший визнаний лінгвіст О. М. Леонтьєв, досліджуючи явище мовної картини світу, виділяв декілька закономірностей, які виходили за межі «замкнутої концепції» Сосюра та Міллера [6, 19–36].

Одним із найперших тематичних досліджень можна вважати дослідження А. П. Журавльова, у якому він запропонував трьомстам респондентам оцінити літери російської мови за кольором, вагою, формою, гучністю та уявним розміром. Отримані результати виявилися дещо несподіваними навіть для самого дослідника: однастайність думок великої групи досліджуваних стосовно окремих асоціативних якостей звуків у середньому складала близько 72 %, а в окремих випадках досягала 95 % [5, 32–54]. Вибраний напрямок продовжила російський психолінгвіст О. І. Красникова, яка доповнила результати власним дослідженням.

Досліди відомого філолога та нейропсихолога О. Р. Лурії також підтвердили наявність виявленого феномена. Його він уперше офіційно позначив терміном «синестезія» і пояснював так: «психофізіологічний механізм такого роду відчуттів, зафіксованих у мові, полягає в тому, що нервові імпульси, які йдуть від рецепторів людини (органів чуття) в підкорковій зоні мозку, індукують (збуджують) один одного, тому що нейропровідні шляхи розташовуються близько» [10, 36].

Мета і завдання статті. Окреслена проблематика щодо семантизації слів іноземної мови досить багатогранна, проте у цій роботі буде практично розглядатися у двох векторах, що дають змогу поставити такі завдання: 1) пошук функціональної взаємодії між півкулями мозку, що є найбільш сприятливою для засвоєння лексики іноземної мови; 2) перевірка наявності феномена синестезії та встановлення емпіричним шляхом особливостей її впливу на формування когнітивних зв'язків між фізичними образами та їх вербальними відповідниками.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Напевне, кожен фахівець, задіяний у сфері викладання іноземних мов, стикається з проблемою подання та засвоєння студентами, слухачами курсів значного обсягу лексичних одиниць. При цьому нерідко стає помітним, що частина студентів/слухачів легше засвоює іноземну лексичну систему, в той час як іншим, не менш старанним, доводиться докладати значно більше зусиль та часу. Подекуди якість засвоєння нових слів залежить не лише від розумово-когнітивних особливостей людини, але й від фонетично-орфографічної форми кожної окремої лексичної одиниці. Чомусь одна лексична одиниця легко вписується у вже засвоєний людиною лексикон, а інша вимагає багаторазового повторення, відтворення та іншого опрацювання. Внаслідок цього людині для розуміння значення весь час доводиться пригадувати відповідник рідної мови, тому слово рідної мови буде «виштовхувати» лексичну одиницю іноземної мови з процесів мислення.

Описана проблематика у практичній частині дослідження буде проаналізована у двох аспектах: вплив співвідношення між образним та логічним мисленням людини на процес семантизації та особливості фонетичного відображення самої лексичної одиниці. Водночас, розуміючи всю складність та багатовекторність зазначеного процесу, перелік можливих факторів впливу залишаємо відкритим.

Емпіричний матеріал для виконання поставлених завдань дослідження накопичувався шляхом анкетування та тестування студентів-магістрів п'ятого року навчання СНУ ім. Лесі Українки таких спеціальностей: «Загальна та вікова психологія», «Біологія», «Землепорядкування і кадастр», «Загальна і соціальна географія», «Прикладна фізика», «Інформатика», «Фінанси», «Бухгалтерський облік і аудит», «Фізична реабілітація» у загальній кількості 60 чоловік. Причому з 60 розданих бланків сім виявились заповненими некоректно, тому основою дослідження стали 53 бланки, які бралися до уваги в експериментальній діагностиці. Такий вибір досліджуваних був зумовлений необхідністю наявності у респондентів рівня володіння мовою вище середнього, щоб уникнути асоціацій, зумовлених поганим володінням мовою.

Після внесення особистих даних студентам пропонувався скорочений варіант «Вільного асоціативного експерименту», методика якого розроблена А. А. Криловим та С. А. Манічевим [5, 174–176]. Суть цього експерименту полягає в наступному: на 30 запропонованих слів-стимулів студенту пропонувалося написати власні асоціації, які можуть класифікуватися як центральні та периферійні з точки зору логічних реакцій та синтагматичні й парадигматичні з точки зору граматичних реакцій. Друга частина тестування являла собою, «Ц-тест», розроблений У. Расом та адаптований для іноземної (німецької) мови Т. М. Ушаковою [11, 355–356]. Він являє собою набір коротких текстів, в яких потрібно зробити 94 лексичні доповнення, що вимагає певних знань німецької лексики та орфографії. Кількість правильно зроблених доповнень окремо підраховувалася на кожному бланкові.

У цьому дослідженні отримані реакції оцінювалися лише за другим критерієм і поділялися на синтагматичні та парадигматичні. Синтагматичними називають зв'язки між різними граматичними категоріями, наприклад, між іменниками та дієсловами і т. д. Домінування синтагматичних реакцій вказує на комплексність мислення, яке виражається в обмеженій здатності до виділення об'єктів зі спільними ознаками, та на домінування образного мислення над логічним. Для нашого дослідження важливими є аргументи О. О. Леонтьєва, який доводить, що синтагматичні зв'язки пов'язані з наочно-образним мисленням, яке залежить від роботи правої півкулі мозку [6, 269–276].

З іншого боку, кількість парадигматичних реакцій свідчить про ступінь розвитку парадигматичних зв'язків у мовній картині світу особистості, які пов'язані з глибоким семантичним усвідомленням властивостей різних предметів та відношень між ними, що дає підставу для оцінювання словесно-логічного мислення, яке пов'язане з роботою лівої півкулі мозку. Домінування лівої півкулі в процесах мислення вказує на перевагу логічного мислення, що є сприятливою умовою для оволодіння точними науками. Водночас для успішного оволодіння більшістю видів мистецтв більш сприятливим буде домінування правої півкулі, що відповідає за побудову образних конструкцій. Дослідник у цій роботі спробує з'ясувати, яке функціональне співвідношення між півкулями мозку буде найбільш ефективним для засвоєння лексичних одиниць іноземної мови.

Для виконання першого завдання було внесено всі дані по кожному респондентові в загальну матрицю, яка потім оброблялася за процедурою кореляційного аналізу програмного забезпечення Microsoft Excel. Перевірка першого припущення змусила нас поділити відповіді респондентів на дві групи: до групи А увійшли ті, в яких кількість парадигматичних та синтагматичних реакцій точно або приблизно збігалась; до групи Б – в яких відмічався чіткий дисбаланс між кількістю вищезазначених реакцій. Із даних про кількість правильних відповідей у тестуванні з німецької мови по кожному респондентові було побудовано двошпальтову таблицю, яку обробили методом однофакторного дисперсійного аналізу програмного забезпечення Microsoft Excel. Отримані результати представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Вплив конгнітивної взаємодії між образним та словесно-логічним мисленням на рівень лексичної компетентності студентів у німецькій мові

<i>Вид показника</i>	<i>Група А, де кількість парадигматичних реакцій \approx синтагматичним реакціям</i>	<i>Група В, де кількість парадигматичних реакцій \neq синтагматичним реакціям</i>
Кількість респондентів у групі	22	31
Середньоарифметичний показник правильних відповідей при ($p \leq 0,05$)	78	69
Найкращий абсолютний показник	91	88
Найгірший абсолютний показник	54	32

Дані, наведені в табл. 1, свідчать, що студенти з приблизною рівновагою між словесно-логічним та науково-образним мисленням, кожен вид якого пов'язаний із роботою різних півкуль мозку, показують кращі результати у знаннях лексичної системи іноземної (німецької) мови. Окрім того, цікавим можна вважати той факт, що виявленні відмінності у знаннях лексичної системи іноземної мови найбільш яскраво проявляють себе у результатах студентів із більш низьким рівнем успішності (54 та 32), в той час як відмінність між найкращими результатами взагалі перебуває за межею значущості різниці.

Експериментальна перевірка іншого припущення на достовірність була здійснена в два етапи: перший передбачав перевірку гіпотези про зв'язок між звуковим відображенням літер української мови та кольоровими та ваговими асоціаціями шляхом анкетування відібраної групи досліджуваних; другий етап – проведення самостійного номінування зазначеними респондентами декількох образів фантастичних тварин із наступним літерним аналізом отриманих результатів, їх теоретичним обґрунтуванням та узагальненням.

Для асоціативної оцінки студентам пропонувалися найуживаніші літери української мови. Водночас у дослідженні не розглядалися літери, що вживаються рідко (І, Й і т. ін.), а також символи, що не мають самостійного звукового відображення (апостроф, м'який знак тощо). Відповідно до розрахунків коефіцієнта достатнього значення Колмогорова-Смирнова для такої групи респондентів ознаку можна вважати визначеною, якщо її підтвердили не менше 48 % анкетованих (за умови, що інші асоціативні преференції значно відстають від зазначеного показника). Узагальнені результати анкетування на основі української мови відображено у табл. 2.

Таблиця 2

Перелік статистично значущих синестезійних зв'язків між літерами української мови та чуттєвими образами фізичного світу

<i>Літери/звуки українського алфавіту</i>	А	О	І	И	Е	У	В
Домінуюча ознака за кольором	Червоний 52 %	Жовтий 48 %	Не визначено	Не визначено	Не визначено	Не визначено	Синій 50 %
Домінуюча ознака за вагою	Важкий 48 %	Легкий 75 %	Середній 60 %	Не визначено	Середній 75 %	Легкий 48 %	Середній 70 %
<i>Літери/звуки українського алфавіту</i>	Г	Ш	Ф	Н	Х	М	Т
Домінуюча ознака за кольором	Синій 50 %	Чорний 55 %	Коричне- вий 75 %	Не визначено	Коричне- вий 55 %	Рожевий 50 %	Не визначено

Домінуюча ознака за вагою	Легкий 55 %	Важкий 80 %	Важкий 55 %	Легкий 50 %	Важкий 80 %	Середній 60 %	Середній 55 %
Літери/Звуки українського алфавіту	Щ	Д	Ж	Ц	Р	Л	З
Домінуюча ознака за кольором	Чорний 60 %	Не визначено	Жовтий 60 %	Не визначено	Червоний 55 %	Голубий 46 %	Зелений 75 %
Домінуюча ознака за вагою	Важкий 75 %	Середній 60 %	Важкий 70 %	Середній 55 %	Важкий 60 %	Легкий 80 %	Середній 60 %

На другому етапі анкетування досліджуванним було запропоновано для оцінки 20 скомбінованих зображень неіснуючих тварин, які сконструйовано з допомогою редактора істот комп'ютерної програми «Spore». Із цих образів дослідником було відібрано лише чотири, які оцінено респондентами найбільш однотайно. Наступним кроком була пропозиція учасникам експерименту вигадати назви для цих скомпільованих образів. Відібрані фантастичні об'єкти респонденти наділили такими якостями: об'єкт 1 – малий, доброзичливий; об'єкт 2 – великий, нейтральний; об'єкт 3 – великий, хижий; об'єкт 4 – малий, хижий. Результати запропонованих респондентами назв було введено у чотиришпальтову таблицю програми Microsoft Excell з метою виявлення статистично найпоширеніших літер для кожного із оцінюваних об'єктів. Результати другого етапу експериментального дослідження відображено у табл. 3.

Порівняльний аналіз для голосних та приголосних літер вирішено проводити окремо, беручи до уваги їх різну кількість в алфавіті української мови, внаслідок чого вірогідність появи їх в будь-якому новоствореному слові є апіорі дуже відмінною.

Таблиця 3

Найуживаніші букви при номінації відібраних образів за кількістю вживань

Виділені об'єкти Групи літер	Об'єкт 1 – малий, доброзичливий	Об'єкт 2 – великий, нейтральний	Об'єкт 3 – великий, хижий	Об'єкт 4 – малий, хижий
Найпоширеніші в експерименті голосні літери	У – 30	А – 33	А – 27	О – 35
	А – 18	О – 24	У – 18	І – 20
	О – 16	И – 15	О – 11	А – 15
Найпоширеніші в експерименті приголосні літери	Л – 33	Б – 29	Р – 37	Р – 26
	М – 23	Ж – 17	Ж – 22	З – 20
	С – 18	Д – 16	Ш – 16	Б – 18
	Н – 15	Р – 13	Ф – 14	С – 15
	В – 11	В – 9	Г – 12	Ш – 13

Серед отриманих даних по голосних буквах передусім впадає в око чергування місцями літери А, яка була оцінена більшістю респондентів як «важка», з літерою У або О, що асоціативно зараховувалися до «легких». При цьому літера А виявилася найбільш поширеною при номінуванні об'єктів 2 та 3, які в першій частині анкетування оцінені як «великі». Зіставлення найпоширеніших голосних літер: для об'єкта 1 (малий, доброзичливий) – літера У та для об'єкта 4 (малий, хижий) – літера О поки що дають замало підстав для будь-яких висновків, зважаючи на часткову невизначеність першої.

Дещо більше підстав для міркувань та попередніх висновків дає аналіз даних щодо найпоширеніших приголосних літер. У вигаданих респондентами назвах об'єкта 1 (малий,

добррозичливий) найпоширенішими виявилися сонорні Л та М, які у людей асоціюються зі світлими кольорами та невеликою вагою. На противагу до цього у вигаданих назвах для хижих агресивних тварин (об'єкти 3 та 4) домінує літера Р, різке звукове відображення якої асоціативно оцінено важким і червоним, а також глухі шиплячі приголосні Ш і Ф, що пов'язуються із темними кольорами та великою вагою.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Для ефективного засвоєння значень лексичних одиниць іноземної мови найбільш сприятливим фактором є приблизна рівновага між функціями правої та лівої півкуль мозку, що відповідають за образне та словесно-логічне мислення відповідно. Механізм синестезії можна вважати доведеним явищем, що дійсно впливає як на процес когнітивної номінації об'єктів навколишнього фізичного світу, так і на перебіг семантизації лексичних одиниць іноземної мови. Обидва згадані феномени доцільно враховувати в практичному викладанні іноземних мов.

Непоганою перспективою для подальшої наукової роботи в окресленому векторі може слугувати експериментальна розробка навчальних методів та прийомів, спрямованих на залучення позитивного ефекту синестезії до процесу засвоєння лексичної системи іноземної мови, пошук шляхів гармонізації співвідношення між образним та словесно-логічним мисленням у студентів.

Джерела та література

1. Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6 т. Т. 1 : Вопросы теории и истории психологии / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1982. – 430 с.
2. Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6 т. Т. 2 : Вопросы общей психологии / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1982. – 425 с.
3. Залевская А. А. Введение в психолингвистику : учеб. пособие / А. А. Залевская. – М. : Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2000. – 354 с.
4. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации / В. В. Красных. – М. : Гнозис, 2001. – 270 с.
5. Крылов А. А. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / А. А. Крылов, С. А. Маничев. – СПб. : Питер, 2000. – 560 с.
6. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики / А. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 2003. – 312 с.
7. Леонтьев А. Н. Возникновение и первоначальное развитие языка / А. Н. Леонтьев. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – 176 с.
8. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Смысл, 2004. – 325 с.
9. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии / А. Р. Лурия. – М. : Академия, 2006. – 370 с.
10. Лурия А. Р. Язык и сознание / А. Р. Лурия. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1979. – 173 с.
11. Ушакова Т. М. Психолингвистика : сборник методик исследования личности / Т. М. Ушакова. – М. : Персе, 2006. – 416 с.

References

1. Vygotskii, L. S. 1982. *Sobranie Sochinenii v 6 Tomakh. Voprosy Teorii i Istorii Psikhologii*, 1. Moskva: Pegagogika.
2. Vygotskii, L. S. 1982. *Sobranie Sochinenii v 6 Tomakh. Voprosy Obshchei Psikhologii*, 2. Moskva: Pegagogika.
3. Zalevskaia, A. A. 2000. *Vvedeniie v Psikholingvistiku*. Moskva: Rossiiskii Gosudarstvennyi Gumanitarnyi Universitet.
4. Krasnyh, V. V. 2001. *Osnovy Psikholingvistiki i Teorii Kommunikatsyi*. Moskva: Gnozis.
5. Krylov, A. A., and Manichev, S. A. 2000. *Praktikum po obshchei, Eksperimentalnoi i Prikladnoi Psikhologii*. Sankt Peterburg: Piter.
6. Leontiev, A. A. 2003. *Osnovy Psikholingvistiki*. Moskva: Smysl.
7. Leontiev, A. N. 1963. *Vozniknoveniie i Pervonachalnoie Razvitiie Jazyka*. Moskva: AN USSR.
8. Leontiev, A. N. 2004. *Deiatel'nost, Soznaniie, Lichnost*. Moskva: Smysl.
9. Lurii, A. R. 2006. *Osnovy Neiropsikhologii*. Moskva: Akademiia.
10. Lurii, A. R. 1979. *Jazyk i Soznaniie*. Moskva: Izdatel'stvo Moskovskogo Universiteta.
11. Ushakova, T. M. 2006. *Psikholingvistika*. Moskva: Perse.

Лавриненко Олександр. Функционирование ассоциативного механизма памяти в процессе семантизации слов иностранного языка. Описывается и объясняется вся многогранность когнитивного

процесса, связанного с усвоением иностранного языка. Очерчены принципиальные отличия между процессами изучения родного и иностранного языков. В эмпирической части исследования рассматриваются два важных аспекта в когнитивной работе ассоциативного механизма человеческой памяти при усвоении значений новых лексических единиц. Первая парадигма практической части исследования представляет собой поиск наиболее удачного функционального соотношения между правым и левым полушариями мозга, которое наиболее благотворно влияет на процесс усвоения лексической системы иностранного языка. При этом вторая парадигма описывает явление синестезии и отображает эмпирический анализ её влияния на создание когнитивных связей между физическими объектами окружающей действительности и их вербальными аналогами в человеческой памяти. Удалось установить, что функциональное равновесие между правым и левым полушариями мозга является наиболее благоприятным для усвоения иностранной лексической системы. Кроме того, в исследовании подтверждён эмпирическим путём факт влияния феномена синестезии на процесс создания человеком новых названий для ранее неизвестных объектов.

Ключевые слова: когнитивный процесс, лексическая единица, иностранный язык, логическое мышление, образное мышление, синестезия, гласные звуки, согласные звуки.

Lavrynenko Oleksandr. Functioning of Associative Memory Mechanism in the Process of Foreign Language Words Semantization. The complexity of cognitive process of foreign language words perception and memorization is described and reasoned. The author describes the principal difference between native and foreign language learning processes. In the empirical part of this research two important aspects in the cognitive functioning of human mind by the perception of meanings of new lexical units are examined and analyzed. The mentioned process is reflected as the part of general activity in foreign language teaching. The first practical paradigm of this research presents the search of most convenient functional relation between right and left human brain parts for foreign language lexical units' perception. The second practical paradigm of this research is dedicated to the description of synesthesia phenomenon and its influence to the process of creation of cognitive connections between physical objects of reality and their verbal analogues in the human mind. The researcher managed to define the interesting fact, that functional equality between the left and right parts of human brain can be regarded as the most convenient condition for the effective memorization of foreign language lexical system. The second important result is the practical validation of the synesthesia phenomenon and its influence on the process of new nominations creation for unknown objects. The work out of methods, which could make the described phenomenon to serve as the supporting mechanism for learning of foreign lexical units, would be a good perspective for future researches.

Key-words: cognitive process, lexical unit, foreign language, logical thinking, image thinking, synesthesia, vowels, consonants.

УДК 811.112.2'373:821.112.2(569.4) – 1.09

Юлія Лещук

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕЙТРАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ У ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ ПАУЛЯ ЦЕЛАНА

Висвітлено особливості актуалізації стилістично нейтральної лексики, а саме дієслів “trinken”, “schlafen”, “schweigen” та “schwimmen” у віршах німецькомовного поета єврейського походження Пауля Целана. Окреслено причини, які зумовлюють потребу в дослідженні семантичних особливостей нейтральної лексики у віршовому просторі: поетичний текст Пауля Целана – герметичний вірш, де закодовано систему ментальної бази поета, його художньо-естетичної свідомості та способів концептуалізації дійсності, яка знаходить мовну об'єктивацію у найнесподіваніших художніх засобах, авторських інновативах. Особливостями стилістично нейтральної лексики є те, що саме у художньому тексті слова набувають невластивих їм значень чи змінюють існуючі: слово або втрачає повноту свого словникового семантичного обсягу, або набуває нового, релевантного лише для певного контексту значення. Оскільки лірика Пауля Целана є герметичною, зашифрованою, вивчення семантичних особливостей стилістично нейтральної лексики у його текстах є необхідним у декодуванні імплікованих індивідуально-авторських смислів.

Ключові слова: нейтральна лексика, актуалізація, паралельний шифр, позамовна реалія, індивідуально-авторська метафора.